

Výchova k cudnosti (2)

„Rodičia musia vedieť komunikovať hodnotu ľudského tela, vedieť, ako s ním zaobchádzať s úctou, vyhýbať sa akémukoľvek prístupu, ktorý z neho robí púhy predmet uspokojovania pôžitkov či zvedavosti.“ Nový článok zo série o rodine.

03.03.2015

Obdobie medzi približne siedmym a dvanástym rokom života, keď sa začína prebúdzajúť puberta, je

zvyčajne pokojným obdobím ako pre rodičov, tak aj pre deti, obzvlášť, ak sa ich výchove dovedy venovala dostatočná pozornosť. Už sú schopné postarať sa o seba, ale ešte stále sa v mnohých veciach spoliehajú na svojich rodičov a zvyčajne sú voči nim veľmi otvorené vo všetkých otázkach. Pociťujú skutočnú túžbu učiť sa a riešiť problémy. A ak tu rodičia použijú tie správne slová, deti dokážu veci pochopiť veľmi dobre.

Tento relatívny pokoj by nemal slúžiť ako zámienka pre poľavovanie vo výchove, uspokojovanie sa s tým, že snád' to všetko raz dobre dopadne. Práve naopak, malo by to byť obdobie, keď sa deťom umožní pevne uchopiť svet myšlienok a princípov, ktoré budú neskôr formovať ich budúce životy. Vlastne je to príhodná chvíľa na to, aby sa im všetko vysvetľovalo, dokonca aby sa im už vopred objasňovali skutočnosti, s ktorými budú mať do činenia neskôr.

Pokožné roky

Toto sú roky, keď treba deťom vysvetľovať nielen čo je cudnosť, ale aj dôvody pre cudnosť. Pochopia napríklad, že šatstvo nielen zakrýva ľudské telo, ale aj chráni osobu; vysiela signál o tom, ako sa chceme ukazovať iným, a jej aj znakom úcty, ktorú vyžadujeme, a ktorú dávame iným ľuďom.

Súčasne sa deti potrebujú naučiť, ako si strážiť svoju vlastnú intimitu, aby ju mohli odhaľovať len v primeranej miere a vhodným ľuďom. Ide tu o cnosť prezieravosti, ktorá sa získava správnym úmyslom, skúsenosťou a dobrou radou. V tomto ohľade stojí pred rodičmi zodpovedná úloha. Malé deti túžia po vzťahu dôvery so svojimi rodičmi, dožadujú sa od nich záujmu a vedenia, aby sa tak mohli cítiť istejšie v týchto prvotných štádiách rozvoja ich osobnosti. Keď rodičia schvaľujú, alebo naprávajú

správanie svojich detí podľa danej situácie, pomáhajú im učiť sa ako sa zverovať iným ľuďom, kedy a ako by to mali robiť.

V tomto období sa vynára riziko toho, že túžba mladých ľudí učiť sa nové veci, sa môže zmeniť na nevyberanú zvedavosť, niekedy bez akejkoľvek diskretnosti, na dychtivú snahu vyskúšať nové veci aj na svojom tele. Preto je dôležité, aby rodičia venovali pozornosť všetkým otázkam, ktoré im kladú deti, aby sa z nich nevykrúcali, alebo nenechávali ich na nejaké nešpecifikované „neskoršie“. Mali by na tie otázky odpovedať spôsobom vhodným danému veku a schopnostiam dieťaťa porozumieť im. Je to napríklad tiež vhodný čas, aby sme ich učili, aký zmysel má ľudská láska. „Neklamte im. Bocianov treba zrušiť. Povedzte im, že Boh využil vás na to, aby ich priviedol na svet, že sú plodom vašej lásky, vášho sebadarovania, vašej

obetavosti. Na to potrebujete byť priateľmi svojich detí, uľahčiť im, aby sa mohli s vami s dôverou rozprávať, aby sa mohli voči vám otvoriť so svojimi problémami. [1] Rodičia musia vedieť komunikovať hodnotu ľudského tela, vedieť, ako s ním zaobchádzať s úctou, vyhybať sa akémukoľvek prístupu, ktorý z neho robí púhy predmet uspokojovania pôžitkov či zvedavosti.

Vhodné je tiež predvídať udalosti, vysvetľovať im telesné a psychologické zmeny, ktoré ich očakávajú v dospievaní, aby ich mohli prijímať s prirodzenosťou, keď tá chvíľa nastane. „Neexistuje dôvod, prečo by si deti mali spájať sex s niečím hriešnym, alebo aby sa mali dozvedať o niečom, čo je samo osebe vznešené a sväté, vo vulgárnych rozhovoroch s priateľom.” [2] Pozornosť by sa tu vždy mala zameriavať na pozitívne hodnoty obsiahnuté v tejto téme. Rodičia

nemajú na jednej strane zabudnúť na to, aby pripomínali nebezpečenstvá prameniace z permisívneho prostredia (a deti ich už zvyčajne dokážu vnímať aj v celkom mladom veku), ale mali by sa snažiť využiť túto problematiku ako príležitosť hovoriť deťom o fyzickom a duchovnom raste, povzbudzovať deti, aby bojovali a reagovali pozitívne voči negatívnym podnetom. Cudnosť poskytuje účinnú obranu a pomoc na ochranu čistoty srdca.

Problematické roky

Tieto roky charakterizujú začiatok puberty, a obdobie dospievania detí je samo osebe tým najťažším obdobím pre rodičov. Hlavne preto, lebo deti v tomto veku si viac strážia svoje súkromie. Niekedy chcú rodičom protirečiť, bez akéhokoľvek zjavného dôvodu, len preto, aby s nimi nesúhlasili. Rodičov to môže čiastočne vyvádzať z miery, pretože

tušia – a to oprávnene –, že v živote ich detí sa teraz vynorili aspekty, s ktorými sa radšej zdôverujú priateľom ako svojim rodičom. Zmeny nálady detí môžu tiež privádzať rodičov do rozpakov, niekedy odmietajú, aby ktokoľvek vstupoval do ich sveta, inokedy si vyžadujú pozornosť aj neprimeraným spôsobom. Je dôležité pochopiť, kedy ide o ten druhý prípad a snažiť sa pozorne načúvať deťom, pretože nikdy nie je isté, kedy sa naskytne takáto nová príležitosť.

Túžba mladých ľudí po nezávislosti a súkromí v tomto veku nie je len prirodzenou súčasťou dospievania, je to tiež nová príležitosť viesť deti k rozvoju ich osobnosti. Adolescenti pociťujú osobitnú potrebu chrániť si vlastnú intimitu a učiť sa, kedy je vhodné odhaľovať ju iným ľuďom, alebo zostávať rezervovaný. Pomoc, ktorú im v tomto rodičia môžu ponúknuť závisí vo veľkej miere od

toho, ako si vedia získať ich dôveru, ako dokážu trpezlivo čakať.

Najlepším prístupom je byť k dispozícii deťom a prejavovať záujem o ich záležitosti, byť pripravený využiť tieto chvíle (ktoré vždy prídu, či už skôr alebo neskôr), keď ich deti vyhľadajú, alebo keď si okolnosti vyžadujú vzájomný rozhovor.

Dôveru si treba získať, nemožno ju vyžadovať. A už vôbec ju nemožno nahrádzať špehovaním detí, čítaním ich poznámok či denníka, odpočúvaním ich rozhovorov s priateľmi, alebo pridávaním sa za ich „priateľov“ na sociálnych sieťach pod falošnou identitou. Aj keď si možno niektorí rodičia myslia, že takéto veci robia pre dobro svojich detí, toto vmešovanie sa do súkromných záležitostí detí je najistejším spôsobom ako zničiť vzájomnú dôveru, a za normálnych okolností je to aj objektívne nespravodlivé.

Ďalším spoločným prvkom dospievania je tendencia zameriavanie sa na seba v každej situácii, aj čo sa týka fyzických pohľadov. Tu sa nachádza prvý aspekt cudnosti, s ktorým rodičia môžu pomôcť svojim deťom. Tento aspekt je dôležitý pre dievčatá, ako aj pre chlapcov, aj keď s istými drobnými odlišnosťami. Medzi dievčatami je tendencia porovnávať sa s istým štandardom krásy, ktorý obdivujú. Dievčatá chcú vnímať seba ako atraktívne pre opačné pohlavie. Medzi chlapcami je skôr dominantnou túžbou, aby ich považovali za fyzicky zrelejších a vyšportovaných, v porovnaní so svojimi rovesníkmi, aj keď tu samozrejme nechýba ani túžba, aby ich dievčatá obdivovali. Veľká časť tohto narcisizmu mládeže sa realizuje bez toho, aby si ju okolie vôbec všimlo. Ak však mladých ľudí lepšie pozorujeme, ľahko odhalíme aj niektoré symptómy takéhoto postoja,

napríklad keď adolescenti nedokážu odolať, aby sa zakaždým nepoprezerali v zrkadle, alebo aj vo výklade obchodu. Typickým symptómom je, keď sa dievčatá temer obsesívne vypytujú, ako vyzerajú v tom, čo majú na sebe.

Bolo by chybou len tak v tichosti odignorovať toto „prechodné štádium“. Samozrejme, je to štádium, cez ktoré musia prejsť, ale práve preto ich treba poučiť, ako v ňom majú reagovať. Adolescencia je vekom, keď sa prebúdzajú veľké ideály, a tie treba podporovať. Mladí ľudia zvyčajne ľahko pochopia, že keď je človek ponorený len do samého seba, nakoniec bude len ťažko vidieť aj potreby iných ľudí. A tak môžu oceniť, že cudné a skromné postoje voči samému seba (starostlivosť o vlastné telo ale bez excesov, vyhýbanie sa nezdravej zvedavosti atď.), sú predpokladom

pre to, aby si pestovali veľkorysé srdce, ktoré chcú mať.

Cudnosť a móda

Obdobie dospievania tiež ponúka nové príležitosti ako učiť mladých ľudí žiť slušný, cudný život vo vzťahu k iným, obzvlášť v ich osobných vzťahoch, rozhovoroch a spôsobe obliekania. Z viacerých dôvodov a na niektorých miestach aj agresívnejším spôsobom sa spoločnosť snaží presadzovať až prílišnú ležérnosť v obliekaní a uvoľnenie móresov.

Napriek tomu treba mať na pamäti, že v mnohých prípadoch keď sa syn či dcéra začnú riadiť týmto štýlom, nemusí to byť výsledok ich konkrétnej, osobnej voľby. Aj keď sa adolescenti domáhajú vysokej miery osobnej nezávislosti, majú tiež tendenciu „ísť s davom“. Ak sa odlišujú od priateľov, môžu sa cítiť ako čudáci. Neraz sa stáva, že chlapcovi sa v skutočnosti ani nepáči

tá „premakaná bezstarostnosť“, ktorá je teraz taká módna, alebo že dievča sa ani tak necíti pohodlne v nejakom neslušnom oblečení. Je tu však strach z odmietnutia rovesníkmi, a preto sa tak obliekajú.

Riešením nie je izolovať deti od rovesníkov. Priateľov potrebujú, už aj na to, aby mohli dozrievať. Namiesto toho by ich rodičia mali učiť, aby našli v sebe silu ísť proti prevládajúcim prúdom. A musia vedieť, ako to robiť účinne. Ak sa syn či dcéra uchýli k výhovorke, že všetci priatelia to tak robia, rodičia by im najskôr mali vysvetliť, aké dôležité je ceniť si svoju vlastnú osobnosť, mali by sa snažiť pomôcť svojim deťom, aby rozvíjali dobré priateľstvá. Ďalej by sa rodičia mali snažiť spoznať rodičov priateľov svojich detí, aby tak mohli dospieť k nejakej dohode o tejto či iných záležitostiach.

V žiadnom prípade by sa tu nemali vzdávať. Akékoľvek oblečenie nezlučiteľné s cudnosťou, alebo spĺňajúce minimálne požiadavky dobrého vkusu, by sa doma nemalo tolerovať. Rodičia toto musia dať najavo hneď na začiatku, a ak je to nevyhnutné, pohovoriť si s deťmi pokojným a pevným štýlom, uviesť aj dôvody pre tento postoj. V detstve je najlepšie, keď otec vysvetľuje tieto veci synom, matka dcérkam, ale keď príde obdobie dospievania, je vhodné, aby sa do riešenia zapojil aj ten druhý rodič. Napríklad ak dospievajúca dcéra nechápe, prečo by nemala nosiť oblečenie, ktoré na nej priveľa odhaľuje, jej otec jej snáď môže jasne vysvetliť to, čo si dosiaľ neuvedomovala. Skutočnosť, že takýmto odievaním síce priťahuje pozornosť chlapcov, ale vôbec to neznamená, že priťahuje aj ich úctu a obdiv.

Podobne ako aj v iných záležitostiach môže otec a matka hovoriť so svojimi deťmi prezieravým spôsobom o svojich vlastných skúsenostiach z obdobia dospievania, a o tom, čo vlastne hľadali v človeku, s ktorým chceli potom aj prežiť svoj život. Tieto rozhovory možno spočiatku budú mať len malý účinok, ale v dlhodobej perspektíve majú svoj dopad a mladí ľudia sú nakoniec za ne aj vďační.

Úloha rodičov pri výchove detí k cudnosti by mala zahŕňať v tej najlepšej možnej miere aj miesto, kde deti trávia čas. Dôležitý je výber miesta, kde rodina trávi svoju dovolenku. Mnohé krajiny ponúkajú nevhodné plážové prostredie na trávenie rodinnej dovolenky. Aj keď sa prijímú isté opatrenia na vyhýbania sa momentov, ktoré zďaleka nie sú výchovné pre deti, tá všeobecná atmosféra na týchto miestach je taká nedbalá a

ľahkomyselná, že je len ťažké zachovať čo len základné dekrétum. Podobne, keď dieťa má ísť do letného tábora alebo na stanovačku, bolo by absurdné, ak by sme si vopred nezisťovali, aké pravidlá organizátori prijali, aby udržali atmosféru na slušnej úrovni.

Ďalšou oblasťou, ktorej majú rodičia venovať pozornosť je miesto, kde sa ich deti zabávajú so svojimi priateľmi, hlavne preto, lebo vplyv rovesníkov je v tomto veku veľmi silný. Rodičia by mali poznať miesta, kde ich deti trávajú väčšinu času, mali by sa snažiť ponúknuť zdravé alternatívy, aj po dohode s ostatnými rodičmi.

Tretím miestom, ktorému treba venovať pozornosť je to, ktoré je hneď poruke – teda detská izba. Deti si celkom prirodzene chcú dať na stenu plagáty a ozdoby, ktoré sa im zdajú atraktívne, ale aj táto

nezávislosť má mať isté medze, a tie sú určované dôstojnosťou a vhodnosťou toho, čím si steny ozdobujú.

V takýchto a podobných záležitostiach je normálne, že sa rodičia niekedy stretávajú s odporom svojich detí, kvôli prirodzenej tendencii adolescentov, ktorí si chcú utvrdzovať svoju nezávislosť od rodičov a od dospelých vo všeobecnosti, ako aj kvôli nedostatku ich životných skúseností. Nie je možné, ani žiadúce, aby rodičia kontrolovali všetko čo deti robia. Niekedy istý prejav neposlušnosti môže poslúžiť ako príležitosť na výchovný moment, aby sa deti poučili, rozlišovali varovné signály a to, ako majú na nej reagovať.

Keď sa objavia problémy, rodičia by nemali strácať pokoj. Veď možno aj oni sami sa museli v mladosti poučiť na vlastných chybách. Výchova si

vždy vyžaduje veľkú dávku trpezlivosti, obzvlášť v záležitostiach akou je aj táto, keď pravidlá, ktoré chceme odovzdávať, sa môžu spočiatku zdať mladým ľuďom prehnané. Raz však príde čas, keď lepšie pochopia tieto pravidlá a prijmú ich za svoje, ak budú rodičia neochvejne trvať na nich, s láskavosťou, dobrou náladou a dôverou.

J. De la Vega

[1] Sv. Josemaría, poznámky z kázne, citované v knihe José Luis Soria, Maestro de buen humor, ed. Rialp, Madrid, str. 99.

[2] Sv. Josemaría, Rozhovory, č. 100.

sk-sk/article/vychova-k-cudnosti-2/
(04.04.2025)